

Krikor Beledian

Langue dépeuplée

traduit de l'arménien occidental par Lise Nazarian et l'auteur

ԱՆԺՈՂՈՎՈՒՐԴ ԼԵԶՈՒ

Langue dépeuplée

1

աղ կերանք
աւազ
յետոյ փշատները սել ձինին

լեռներու վրայ
հիմա
ցամաք ցուրտը
ցաւող մինչեւ չքացում

կոնծած
ձեռքերով
կակազող
անվիաստ նոյն

հերքուած
վկան
ոչինչի

1

nous avons mangé du sel
du sable
et puis les ronces noires de la neige

sur les monts
maintenant
un froid sec
douloureux jusqu'à expiration

les mains
tranchées
bègue
le même obstiné

témoin
nié
du néant

2

ջուրը
աճեցաւ
մինչեւ կոկորդ մը հուրէ
ապրիլը կը բուրէ դիակ այրածի
եւ ահա լոյսը պատառուն կըլլայ
դէմք մորթագերծ
թիթեղի սփիւռք

շունչս տուի զգեսնուած քերթուածին

2

l'eau
en crue
jusqu'à une gorge s'épanouissant en flammes
avril pue le cadavre brûlé
et voilà la lumière déchiquetée
visage dépouillé de sa peau
diaspora de fer-blanc

j'ai donné mon souffle au poème terrassé

4

չորցանք
տղա ս
ատ արեւներէն ջուրերէն

4

ces soleils ces mares
nous ont desséchés

օսկոր ու քար էղանք
 խօսե՛ք մեզի
     միւս շուրթերէն
 միւս դիէն խօսե՛ք
 եթէ կրնաս
 եթէ դեռ կաս դուն

 կըսեմ ինչպէս կայիր
     դեռ մինչեւ ե՞րբ
 պիտի ըլլաս
 քու ձայնովդ այդ չանցնող արեւները փոքս
 խօսքերուն վրայ

 դուն գիտես
 oh
 հալեցանք
 լեզու երազ փսխեցինք աւազին
 մսեցանք տղա՛ս տարմատարմ լոյսին մէջ
 հիմա
 խօսքդ մորճիկ ըլլայ թող
 ըլլայ փայտ ու գերան երդիկ ու անտառ որ
     ծնինք
 բայց անցնի կող կանաչ արեւներէն ու
     շուրթերէն

 դեռ մինչեւ ո՞ր
 պիտի ըլլանք
 շամ սատակ վկայ
 կոնծումէն
     մոռցի՛ր
         տղաս
     որ չմոռնաս

 երկրին հետ կորսուեցաւ ամեն պատկեր.

5

չեմ գիտեր ո՞վ
     մէկը
 ձեր լեզուն կտրեց ձեր բերնին մէջ
 հատեց իմաստը լեզուէս
 եղաւ
 կանաչ խաղաղութի՛ւն
     կատարներուն վրայ երկրին
 եղաւ պարզկայ լուսին երկփեղկ
 կոկորդի մէջ թխմուած

     եթէ խօսիմ
 կը մխրճուիմ ճիչի մէջ դատարկութեան

mon fils
 nous sommes devenus os et pierre
 parle-nous
     des ombres
 parle-nous de l'autre côté
 si tu peux
 si tu existes encore

 je te parle
     comme tu étais avant
                                     et jusqu'à quand
 vas-tu exister
 pour étendre de ta voix ces soleils impassibles
 sur les mots ?

 tu le sais
 nous avons fondu
 craché langue et songe sur les sables
 nous sommes devenus translucides dans cette
     lumière dispersée
 à présent
 que ta parole devienne rameau
 qu'elle se transforme en bois et poutre toiture et forêt
                                     pour qu'on naisse
 mais qu'elle retransverse les soleils verts et les eaux

 jusqu'où
 serons-nous encore ces chiens crevés
                                     de témoins
 du desséchement?
     oublie
     mon fils
     pour ne plus oublier

 avec le pays s'est perdue toute image

5

je ne sais qui
     quelqu'un
 vous coupa la langue dans la bouche
 sépara de la langue le sens
 je mordis la paix des champs
                                     sur les crêtes de la terre
 la lune limpide à double tranchant
 plantée dans la gorge

     si je parle
 je m'enfonce dans le cri du vide

չեմ գիտեր ո՞ւր
 հողի՞ն
 երկնքի՞ն մէջ
 երբ հանդիպիս մեռելներու
 մեռած աստուածին
 չըլլաս յարալէզ ու լէշի տարփաւոր
 իսկ՝ իր հետ մեր դաշնութիւնն
 սկզբնական

իսկ՝ անոնց
 կը ճանչնաս
 անոնց մարմինը որդնոտած
 որպէսզի դադրիս
 լսելէ
 աղմուկը կատարներու երգին

ընտրեց զիս երկիր մը ոչինչ

Եթէ իմաստը կը պակսի
 թաղէ՛
 դիակն ապրողներու
 թերի բառերուն մէջ

մնացորդ
 համր անապահով նեխող
 հոտով սատկած աղուէսի

այն ատեն
 ոսկորէն կը բուսնի ծիրանենին

6

գիշերաշրջիկ ոգիներ
 օր ցերեկով
 կու գաք
 կը բնակիք
 սենեակին մէջ
 դատարկ
 կընդարձակէք պատերը խաւարով
 կը քէք ինծի ձեր մրմունջը ապաբան

Երբ հակիս սեղանին
 կը գտնէք հետքն ու ձեր ձեր մարմնին
 զիս կոչեցիք արթուն
 ու դարձուցիք խաւարախօս
 որպէսզի տամ
 ձեզի ներմարդացում խաբուսիկ

թեթափող
 որ չունիք հանգիստ
 օ բռնկած ոգիներ

je ne sais où
 sur la terre
 au ciel
 si tu rencontres
 le dieu des morts
 romps alors notre alliance initiale

arrache-les
 tu les connais
 les corps grouillant de vers
 pour que je cesse
 d'entendre
 la rumeur du chant des crêtes
 un pays anéanti m'a élu

si le sens manque
 enterre
 le cadavre des vivants
 dans le reste des mots

qui ont failli
 muets désabrités putréfiés
 à l'odeur de renard crevé

alors
 de l'os poussera l'abricotier

6

noctambules
 vous venez
 esprits
 en plein jour
 habiter la pièce
 vacante
 repousser de votre souffle les murs
 pour ne me laisser que votre discordant murmure

lorsque je me penche sur la table
 vous retrouvez la trace et la forme de votre corps
 vous m'avez appelé « l'éveillé »
 et fait de moi un diseur de paroles ténébreuses
 pour que je vous
 donne une illusoire incarnation

spectres enflammés
 qui volez à tire-d'aile

եւ կանցնիք երազէ երազ
փողէ փող ու տանիքէ տանիք
կը շոյէք ծնօտն ու այտը քնատ մանուկին
կոլորէք վիզը պատմասանին աներկիր
կը խուժէք կրակին աչքին մէջ
պիտի պատմէք ձեր քայքայումը ամպ առ
ամպ

երամ առ երամ կը չքանաք օդին մէջ
աստուածներու պէս թափանցիկ եւ
անօգուտ

երբ կը սուրաք ձեռքէս
դէպի խօսք մը հերքիչ
ն չ իսկ ոգիներ

մնացա՛ք օ հեռուն
ժողովուրդ անհետացմամբ ժողովեալ
սահմանին

խաղաղ
ձայնին մօտ օրուան հրեշտակին որ գոչէր
Ղազար
է՛լ արտաքս

քանի ոչ ոք կը վկայէ չգոյէն
երբէք չեղան քերթողները կապուած
ծառին

ու փողոտուած
մեծ հիմնոսներու քերթողահայր
ոչինչ մնաց որ ըլլար հաստատելի
քերթողաբար

այլ ոչինչը միայն
օ

գիշերապահներ անտէր շունչի
անդին

զացէ՛ք անդին մոռցէ՛ք զիս
քնացէք
լքեցէք լեզուահողը մահացու
ստուերներուն

ոճրապարտ անմեղներ
եղէ՛ք հօտաղներ աստղերու շուրիին
վերադարձէ՛ք երբ չըլլամ

կը փնտռեմ այս խարդախ
ծէսով
մոխիրը մորթին

ինչպէս լեզուն իր բառերը վերապրող
էս
ձեր չքացումը թարգմանող ձայնեղ գրիչ

8

բայց գարշելին
անխառն ծագումն է

sans repos
et passez d'un songe l'autre
d'un clairon l'autre d'un toit l'autre
vous caressez la joue de l'enfant endormi
vous tordez le cou du narrateur apatrie
pour vous enfoncer dans le feu et les yeux
et faire le récit de votre décomposition
dans les nuées

vous disparaissiez dans l'air
comme des dieux diaphanes et inutiles
et vous vous glissez à travers mes mains
vers les mots du déni

esprits
pas même
peuple rassemblé par sa disparition

demeurez au loin
à la limite des limbes
paisibles

proches de la voix de l'ange du jour qui va clamant
« Lazare
veni foras »

mais personne ne témoigne de ce qui ne fut pas
et jamais n'ont existé les poètes attachés à l'arbre
poignardés

ô pères du récit et des grands hymnes
rien ne demeure de ce qui poétiquement demeurerait
ne demeure que le rien

ô gardiens de nuit souffles sans maître
allez au loin
oubliez-moi

dormez
quittez le pays-de-langue
mortifère

des fantômes
criminels innocents
bouviers de la meute des étoiles

féroces
revenez quand je ne serai plus
dans ce cérémonial mensonger

je cherche
traducteur vocatif de votre disparition
la cendre d'une peau brûlée

comme la langue recherche ses mots rescapés

8

mais le plus sordide
est l'origine sans mélange

պատկերին
որ կերար

de l'image
que tu as dévorée

ահա կրկին անժողովուրդ լեզուն

voici de nouveau la langue dépeuplée

Krikor Beledian est né à Beyrouth, en 1945. Il s'est installé à Paris en 1967. Maître de conférences en langue et littérature arméniennes à l'Institut de langues et civilisations orientales (INALCO), ancien professeur à l'Université catholique de Lyon (Chaire d'Arménologie), il vit à Paris. Auteur de plusieurs ouvrages en arménien (poésie, essais, récits), en français, notamment *Cinquante ans de littérature arménienne en France, 1922-1972*, (CNRS éd., 2001), *Seuils* (Parenthèse, 2011), et bilingues, dont *Avis de recherche. Une anthologie de la poésie arménienne*, (Parenthèses, 2006). Il prépare une étude sur le génocide arménien (*Perspectives sur la Catastrophe, 1895-1922*).